

Мехмет Еніс Озчелік,
аспірант ДЗ «Південноукраїнський
національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»

ОСОБЛИВОСТІ ПОНЯТТЯ «МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ»

Однією із характерних ознак глобалізації є взаємодія як окремих людей так і окремих цивілізацій. Особливого статусу набувають відносини між цивілізаціями, в основі усіх цих відносин лежить міжкультурна комунікація, адже потреба народів у культурному порозумінні, прагнення пізнати духовний світ одне одного призводять до інтенсифікації комунікативних процесів, що набувають системного характеру.

Стан розробки міжкультурної комунікації знайшов своє відображення у філософсько-методологічних підходах, до числа яких слід віднести: екзистенційний (А. Камю, Ж.-П. Сартр, К. Ясперс); герменевтичний (Х. Г. Гадамер, В. Дільтей, П. Рікер); кібернетичний (Н. Вінер, У. Уівер, К. Шеннон); структуралістський (Р. Барт); лінгвістичний (Е. Бенвеніст, Т. ван Дейк, Ф. де Соссюр); семіотичний (Ч. Пірс); культурологічний (Х. Маклюен, А. Моль); біхевіористський (Д. Уотсон); структурно-функціональний (Н. Луман, Р. Мертон, Т. Парсонс); символічний інтеракціонізм (Дж. Мід); етнометодологічний (Т. Гарфінкель); комунікативно-практичний (К. Апель, Ю. Габермас, Г. Дебор); аналітико-мовленнєвий (Г. Бейкер, Л. Вітгенштейн, М. Дамміт).

Датою народження міжкультурної комунікації слід вважати 1954 рік, коли вийшла в світ книга Е. Хола та Д. Грагера «Культура як комунікація», в якій автори вперше запропонували для широкого використання термін «міжкультурна комунікація». Пізніше основні положення та ідеї міжкультурної комунікації були обґрунтовані та детально досліджені у відомій роботі Е. Хола «Німа мова» («Silent Language»), де автор довів тісний взаємозв'язок мови, комунікації та культури. Розвиваючи свої ідеї про взаємозв'язок культури та комунікації, Е. Хол дійшов висновку про необхідність вивчення культури [3].

Поняття «міжкультурна комунікація», «культура міжнаціонального спілкування», «міжетнічна культурна комунікація» почали вживатись з початку 80-х років ХХ століття. Проблеми міжнаціонального спілкування, типологія такого спілкування, взаємозалежність культури і спілкування, взаємодія різних культур досліджувались у роботах багатьох вчених: Н. Гасанова, Л. Дробіжевої, Б. Єрасова, В. Конецької.

Сьогодні термін «міжкультурна комунікація» застосовується з трьох підходів: 1) базується на класичній позитивістській методології, що представлено концепцією структурного функціоналізму, використовує системний метод, концепція інформаційного суспільства (Д. Белл,

А. Тоффлер). Онтологія комунікації у цьому підході базується на системних зв'язках і функціях; 2) некласичний методологічний підхід (Ю. Габермас) базується на когнітивній моделі суб'єктно-об'єктних відносинах, у яких сфера комунікації виокремлюється як особливий онтологічний об'єкт. Її вивчення базується на методах герменевтичної інтерпретації смислів, критичної рефлексії, раціональній реконструкції; 3) постнекласичний підхід зводить природу соціального до суб'єктно-об'єктних відносин, тобто до принципу інтерсуб'єктивності, і виключає об'єктивність. Суспільство розглядається як мережа комунікацій, а комунікації створюють можливість для самопису суспільства і його самовідтворення (Н. Луман).

Міжкультурна комунікація відбувається за допомогою двох основних типів комунікації: вербальної та невербальної. Вербальне спілкування здійснюється за допомогою мови як в усній, так і в письмовій формі. За цих умов спілкування суттєву роль відіграють соціальні норми використання мови, різноманітних її стилів, лексичних одиниць та принципи мовної поведінки, соціальні відношення, ціннісні орієнтації про правду, світобачення, звичаї, ритуали і т.д. Проте, не менший обсяг комунікації припадає і на невербальне спілкування. Ця форма спілкування вважається важливою не лише у дитинстві, коли людина звикає до основних аспектів поведінки своєї культури та починає їх засвоювати на підсвідомому рівні, але й у будь-якій іншій ситуації, коли вона стикається з незнайомим культурним середовищем і звичайні повсякденні ситуації – їжа, сон, гігієнічні процедури, одяг, привітання тощо – стають джерелами труднощів.

Міжкультурна комунікація – спілкування, що відбувається в умовах, які так відрізняються від культурно обумовлених традицій у комунікативній компетенції її учасників, що ці відмінності суттєво впливають на успіх чи невдачу комунікативної події. Комунікативна компетенція визначається як використання знань символічних систем та правил їх функціонування, а також принципів комунікативної взаємодії, що використовуються під час спілкування. Міжкультурна комунікація характеризується тим, що її учасники під час прямого контакту використовують спеціальні мовні варіанти та дискурсивні стратегії, що відрізняються від тих, якими вони користуються для спілкування всередині своєї власної культури. Інколи міжкультурну комунікацію називають ще крос-культурною, оскільки вона описує явища перехресного, взаємного спілкування представників різних культур.

Список використаних джерел

1. Бацевич Ф. С. Словник термінів міжкультурної комунікації / Ф. С. Бацевич. – К. : Довіра, 2007. – 205 с. – (Словники України).
2. Перськова Т. Н. Межкультурная коммуникация и корпоративная культура : [учебн. пос.] / Т. Н. Перськова. – М. : Логос, 2002. – 224 с.
3. Скубішевська Т. С. Роль мовних стратегій у міжкультурній

комунікації / Скубішевська Т. С. // Мультиверсум: Філософський альманах. – 2004. – № 43. – С. 57-64.